

Emil Hácha:

POZNÁMKY K NOVÉMU ZÁKONU O NEJVYŠŠÍM SPRÁVNÍM SOUDĚ.

Nový zákon o nejvyšším správním soudě č. sb. 164/37 nedotkl se osnovných myšlenek, na nichž byl vybudován starý zákon rakouský z roku 1875, který byl v podstatě převzat do našeho zákona č. 3/1918 o nejvyšším správním soudě. Nebylo ani pomýšlení na zásadnější změny. Dosavadní zákon prokázal za šedesátiletí svého trvání dobré své vlastnosti a každá podstatnější změna byla by postavila nejv. správní soud před obtížné otázky, což by bylo znamenalo nové zatížení a nikoli úlevu, již tento soud tak nálehavě potřebuje, aby mohl dostáti svým úkolům. Vždyť již z některých podružných změn (na př. ze změny § 21) vyrojila se netušená řada otázek, s nimiž se soudní prakse musí rychle vypořádati.

Nový zákon zachovává v § 2 správní soudnictví jako ochranu subjektivních práv proti nezákonným rozhodnutím neb opatřením úřadů správních. Pojem subjektivního práva zůstává nadále osou jurisdikce nejvyššího správního soudu, stejně jako jím zůstal i podle čl. 164 rakouského zákona o spolkové ústavě z r. 1934. Nejvyšší správní soud bude tedy nadále zkoumati, zdali správní akt, který je stížností brán v odpor, je způsobilý zasáhnouti do práv stěžovatelových a bude stížnost zamítati, shledá-li, že ve vztahu stěžovatele ke správě veřejné, o nějž v konkrétním případě jde, nedá se podle příslušných norem právních sestrojiti právní nárok stěžovatelův na určité chování správního úřadu. Pojem veřejného subjektivního práva, nyní tak často popíraný, a to i z táborů tak protilehlých jako jest Kelsenovská ryzí nauka právní s jedné strany a nacionálně-socialistická právní nauka říšskoněmecká se strany druhé, byl a zůstává podle zákona o nejv. správ. soudě pojmem zákonným a je sotva možno chápati jej jinak, než jak podle vládní důvodové zprávy k rakouskému říjnovému zákonu z r. 1875 rozuměli mu duševní tvůrci tohoto zákona. »Musí jíti o to, že buď nebylo šetřeno (veřejnoprávního) nároku v zákonech založeného anebo že byla uložena (veřejnoprávní) povinnost, která v zákoně založena není.« Nejde-li o takovéto vztahy, »neběží o akty správního soudnictví (Verwaltungsrechtspflege), nýbrž o akty (ryzí) správy (der Verwaltung) v užším slova smyslu, proti nimž jest cesta stížnosti omezena toliko na instance pořadu správního«. Zůstane nadále úlohou nejvyššího správního soudu, a to ne vždy snadnou úlohou, zkoumati, zdali zákony pro občana určitý právní nárok či určitou povinnost zakládají. Soudní prakse dovedla ze zákonů sestrojiti velikou řadu občanových nároků i povinností veřejnoprávních. Je ovšem také pravda, že nejednu z těchto konstrukcí je možno kritisovati právě tak jako se kritika nejednou obrací proti tomu, že nejvyšší správní soud v té či oné relaci zdráhá se uznati subjektivní právo strany. Z nejnovější doby je pozoruhodná a nám velmi blízká kritika provedená na letošním sjezdu německých právníků republiky Československé pod heslem »Volné uvážení úřadů správních a jeho přezkoumání«. Sjezdový referent

vytýkáje praksi nejv. spr. soudu, že je velmi skoupá v uznávání občanských veřejných práv subjektivních, snaží se sestrojiti jakýsi všeobšáhly právní nárok občanův na to, aby úřad jednal ve shodě s účelem, zweckgebunden, patrně s účelem, k němuž směřuje norma, svěřující správnímu úřadu určitou příslušnost. Podle této konstrukce vyrůstá již z právní povinnosti správních úřadů, řídit se zákonem, právní nárok s povinností úřadu souběžný a obsahově s ní zcela totožný. Že tvůrci rakouského správního soudnictví v tomto smyslu »právům« stěžovatelovým nerozuměli, nemůže býti pochybno. Myšlenka sjezdového referenta jevila by se Lemayerovi asi tak, že předpoklad soudní ochrany, t. j. subjektivní právo správním aktem zkrácené, se tu načisto odstraňuje a nahrazuje oním všeobšáhly právem občanovým na to, aby úřad správní jednal ve shodě s účelem, k němuž akt jeho podle práva měl směřovati. Veliká řada subjektivních práv veřejných, kterou judikatura za dlouhá desetiletí sestrojila, byla by pak nahrazena a pohlcena jediným právem na účelově správný postup úřadu správního. Nejasno při tom zůstává, kdo má býti uznán za nositele tohoto širokého práva, čili jinými slovy, kdo má býti uznán za »stranu« tímto právem obdařenou, neboť pojem »strany« tímto pojetím není vyřízen, leda že by jí byl quivis ex populo. Není zde místa pro kritický rozbor tohoto důmyslného konceptu, který podrobného rozboru jistě zaslouží, neboť je stejně zajímavý jako seriosní a nebylo by spravedlivé podkládati mu pohnutky politické.

Vládní osnova nového zákona o nejvyšším správním soudě byla proniknuta snahou zjednatí úlevu nejvyššímu správnímu soudu, který pro veliký příval stížností, téměř po celá dvě desetiletí vzrůstající, přestal býti pohotovou kontrolou a účinným ochráncem občanstva proti nezákonným aktům správním. Některá z opatření ve vládní osnově doporučených, jako dočasná výluka nepatrných věcí dávkových, byla by jistě znamenala odklon od generální klausule, jež k legitimované stížnosti podrobuje soudní revisi k a ž d é správní rozhodnutí neb opatření, způsobilé zkrátiti práva stěžovatelova. Toto porušení zásady dalo by se ospravedlniti tím, že výlukou nepatrných věcí dávkových z kognice nejvyššího správního soudu by vyloučení stěžovatelé mnoho neutrpěli, že by však podstatně získali ti, kdož vznášejí na soud spory, jejichž brzké rozřešení má pro ně dalekosáhlý a někdy existenční význam. Zachování příslušnosti soudní ve věcech nepatrných půjde nutně na vrub věcí závažných. Než myšlenka vyloučení dočasně z příslušnosti nejvyššího správního soudu věci dávkové do 500 Kč, což by podle dosavadní statistiky znamenalo úbytek asi 600—700 stížností do roka, narazila v interesovaných kruzích na nepřekonatelný odpor a byla nahrazena některými úlevami povahy procesní.

Z poněkud jiné intence vzešel návrh vládní osnovy, aby byly zcela generelně z příslušnosti nejvyššího správního soudu vyloučeny »věci volného uvážení« obratem podstatně širším, než jak tomu bylo ve starém zákoně rakouském. Dosah této změny, která dostala se do vládní osnovy teprve v posledních dnech, nebyl ve vládní důvodové zprávě podrobněji prostudován a mohl býti vykládán velmi široce, ale také velmi úzce, takže již z tohoto důvodu nedalo se očekávati, že zákonodárny sbory na tuto změnu přistoupí. Právní stav zůstal tedy týž, jakým byl podle listopadového zákona z r. 1918 a jakým v podstatě jest i podle platných zákonů o rakouském spolkovém soudním dvoru (čl. 164 úst. listiny z r. 1934). Volné uvážení není důvodem příslušnost soudu vylučujícím, ale správní soud zkoumá to-

liko, zda správní úřad nepřekročil zákonných mezí svého volného uvážení a zdali má pro svůj závěr potřebný podklad skutkový (§ 6).

Změny, které nový zákon o nejvyšším správním soudě přinesl, je možno zhruba roztržiti do dvou skupin. Jedna skupina má význam toliko vnitřní a nedotýká se přímo právního postavení stran. Druhá skupina jest i proti stranám a žalovaným úřadům nemalého významu. Do první skupiny náleží hlavně podstatné zmenšení senátů dosud 5členných na senáty 3členné v mezích §§ 13 a 22 zákona, jistá změna v předpisech o obsazování soudu a složení senátu, instituce pomocných referentů a pod.

Následující poznámky zabývají se jen změnami, jež mají pro strany, zejména pro stěžovatele, praktickou důležitost.

I. Lhůty: 1. Šedesátidenní lhůta stížnostní je sice v § 14 zachována beze změny, ale podle § 48 staví se »běh lhůt podle tohoto zákona«, tedy i běh lhůty stížnostní, po dobu soudních prázdnin, t. j. od 1. července do 31. srpna. Bylo-li tedy naříkané rozhodnutí nebo opatření doručeno v tomto prázdninovém období, počíná lhůta stížnostní běžeti teprve dnem 1. září, bylo-li naříkané rozhodnutí doručeno před 1. červencem, běží lhůta stížnostní od tohoto dne doručení až do posledního června a pokračuje pak počínajíc dnem 1. září. Ježto zákon č. 164/1937 nabyl účinnosti 2. srpna t. r., musila lhůta stížnostní tohoto dne ještě běžeti, aby stížnost stala se účastnou výhody § 48 zák.

2. Ustanovení § 48 zák. vztahuje se na všechny lhůty »podle tohoto zákona« a prospívá tedy také lhůtám daným k opravě formálních nedostatků stížnosti podle § 21, odst. 2. To ovšem není úlevou pro soud, nýbrž pro stěžovatele a zejména pro jeho advokáta.

3. »Lhůtou podle tohoto zákona« jest také lhůta § 17 zák., v níž má žalovaný správní úřad rozhodnouti o žádosti stěžovatelově za odkladný účinek stížnosti ke správnímu soudu podané. Stavění této lhůty po dobu soudních prázdnin nepřináší úlevu ani soudu, ani stěžovateli, nýbrž žalovanému úřadu, což jistě jde nad základní intenci nového zákona. Totéž platí o 30 denní lhůtě k plnění přisouzené náhrady nákladů podle § 40, odst. 6. Než i obě tyto lhůty jsou »lhůty podle tohoto zákona« (§ 48 zák.), a sotva bude možno vylučovati je z aplikace předpisu § 48. Pokud jde o lhůtu podle § 17 zák. a § 40, odst. 6, bude otázka stavění lhůty zajímati především úřady exekucí.

II. Odmítnutí a limine: Podle § 21 dosavadního zákona byl soud oprávněn odmítnouti stížnost a limine, t. j. bez dalšího řízení i pro nedostatek formálních náležitostí zákonných, t. j. nebyla-li stížnost podepsána advokátem, nebyla-li náležitě instruována (§§ 18 a 20) a (podle plenimárního usnesení z 21. října 1929) nebyl-li ve stížnosti uveden den doručení naříkaného rozhodnutí. Soud mohl však podle svého uvážení stížnost také vrátiti s tím, aby tyto nedostatky byly v neprodlužitelné lhůtě odstraněny a stížnost znovu předložena. Podle praxe bývalého správního soudu vídeňského odmítala se stížnost pro tyto formální nedostatky jen tehdy, bylo-li zřejmo, že nemá žádné naděje na úspěch. Jinak byla stížnost vracena k opravě.

Ustanovení o formálních vadách stížnosti je novým zákonem oproti stranám a jejich advokátům podstatně zmírněno, oproti soudu arcí zostřeno. Jenom když chybějí alespoň tři z náležitostí formálních, v druhém odstavci

§ 21 uvedených, jest nyní soud oprávněn stížnost odmítnouti bez dalšího řízení, kdežto při jedné nebo dvou formálních nedostatecích jest povinen stížnost vrátiti k opravě, a to i tehdy, když je zcela nepochybné, že stížnost nemůže míti žádného úspěchu.

Opravná lhůta není neprodlužitelná, jak tomu bylo posud, nýbrž je přípustno navrácení v předešlý stav proti uplynutí této lhůty. Prodloužení opravné lhůty nebude však možno uznati za přípustné, nejsou-li splněny podmínky navrácení v předešlý stav (§ 18 jedn. ř. č. Sb. 191/1937). Ustanovení jednacího řádu o navrácení v předešlý stav proti uplynutí opravné lhůty opírá se jednak o ustanovení § 21, odst. 2 zák., kde na rozdíl od dosavadního textu byla neprodlužitelnost této lhůty škrtnuta, jednak o § 16 zák. a contrario, neboť zde se vylučuje navrácení v předešlý stav jen pokud jde o lhůtu k podání stížnosti (§ 14 zák.). Během parlamentního projednávání zákona byl úmysl připustiti navrácení v předešlý stav proti uplynutí lhůty opravné nejednou výslovně projeven.

Zákonem není výslovně rozřešena otázka, jak má se naložiti se stížností, která jest stížena jinými formálními nedostatky, než které uvádí § 21, odst. 2 zák. Mohlo by jíti na př. o jazykovou stránku stížnosti (srovn. čl. 4. jazykového nařízení č. 17 z r. 1926), o nedostatek podpisu stěžovatelova, když ke stížnosti není připojena plná moc pro signujícího advokáta, o nedostatek průkazu o usnesení obecní rady při stížnosti obce a pod. Na soudní praxi bude, aby se rozhodla, zda pro tyto vady smí stížnost býti a limine odmítnuta či má-li býti vrácena k opravě. Poslední řešení dalo by se lépe srovnati s ustanoveními § 21, jež připouštějí odmítnutí a limine toliko při věcných nedostatecích stížnosti (§ 21, odst. 1), kdežto při formálních jenom pak, jde-li o nedostatek tří náležitostí (§ 21, odst. 2) a pak při zmeškání opravné lhůty.

Myšlenka obligatorního vracení stížnosti k opravě formálních nedostatků je zavedena nejen našim novým zákonem, je provedena i v rakouském zákoně o spolkovém soudním dvoru (§ 43). Na rozdíl od tohoto rakouského zákona není však podle našeho zákona přípustno odmítnutí stížnosti bez dalšího řízení »pro nedostatek oprávnění ku vznesení stížnosti«, t. j. když stěžovateli podle norem platných pro řízení správní v tomto řízení právní nárok vůbec nemohl příslušet. Je tím míněn nedostatek t. zv. věcné legitimace. Vládní osnova chtěla připustiti odmítnutí stížnosti a limine, když nedostatek věcné legitimace je zcela zřejmý, čili jinými slovy když jest zřejmo, že naříkaným rozhodnutím nemohlo do práv stěžovatelových vůbec býti zasazeno. Pro soud bylo by to znamenalo úlevu a také stěžovatele by to chránilo proti výlohám případného veřejného líčení. Hledí-li se zejména ke genesi nového zákona, není možno vykládati obrat »nedostatek legitimace« v § 21, odst. 1 ve smyslu nedostatku legitimace věcné, což zejména vídeňská judikatura dosti často činila.

III. Právo stěžovatelovo, aby o jeho stížnosti konalo se veřejné ústní líčení, k němuž se přizve žalovaný úřad, po případě spolužalovaná nebo zúčastněná strana, zůstalo v zásadě zachováno. Na rozdíl od dosavadního stavu právního musí však stěžovatel nárok tento uplatniti zvláštním návrhem ve své stížnosti, kdežto podle dosavadního stavu práva se líčení nekonalo, když se stěžovatel veřejného ústního líčení výslovně vzdal a s jiné strany nebylo navrženo. Veřejné ústní líčení může i dle dnešního práva návrhem, vzneseným ve lhůtě stanovené k podání odvodního spisu,

vyvolati i žalovaný úřad i spolužalovaná jakož i zúčastněná strana [§ 28, odst. 4, lit. c) zák.]. Dosavadní zákonné výjimky ze zásady veřejného ústního líčení jsou rozšířeny na spory o veřejné dávky a o náhradu nákladů řízení do výše 1000 Kč (do konce roku 1924 do výše 1500 Kč), jakož i na věci jež stanoví vláda k návrhu plena nejvyššího správního soudu nařízením (§ 13, § 22, odst. 1, a § 28, odst. 4).

Návrh na provedení veřejného ústního líčení podléhá podle § 50 zák. zvláštnímu pevnému poplatku 60 Kč. Poplatku tomuto podroben je jak stěžovatel, tak i strana spolužalovaná nebo zúčastněná, činí-li ona návrh, aby se veřejné ústní líčení konalo.

Návrh tento může však míti pro navrhovatele, který svou při před nejvyšším správním soudem prohraje, podle § 40. následky velmi nepříjemné. Prohrávajícímu stěžovateli může soud uložit, aby nahradil žalovanému úřadu, straně spolužalované i straně zúčastněné náklady, jež jim vznikly účastí v řízení před nejvyšším správním soudem, tedy také účastí při veřejném ústním líčení. Obdobně může soud uložit žalovanému úřadu, straně spolužalované nebo zúčastněné, aby vítěznému stěžovateli nahradili náklady vzniklé z veřejného ústního líčení k jejich návrhu konanému.

Lze očekávat, že toto riziko navrhovatele, postihující návrhy na veřejné ústní líčení, bude návrhy tyto vydatněji brzditi nežli zvláštní 60 Kč poplatek podle § 50 zák.

IV. Naše správní soudnictví jest přísně odděleno od aktivní správy. Projevuje se to nejen v tom, že jurisdikce nejvyššího správního soudu není reformační, nýbrž i v tom, že podání stížnosti nemá o sobě žádného vlivu na řízení vykonávací. Již dosavadní zákon dává však stěžovateli možnost domáhati se odkladu výkonu naříkaného rozhodnutí u úřadu, který rozhodnutí to vydal, a stanoví podmínky, za kterých odklad má býti povolen. Novější judikatura přiznává za těchto podmínek stěžovateli právní nárok na povolení odkladu. V dvojstranném procesu správním může ovšem povolením odkladu býti dotčen ve svých právech ex judicato nabytých jiný účastník procesu, a nedá se pochybovati, že mohl by proti povolení odkladu, jímž exekuce rozhodnutí jemu příznivé se na delší dobu odsune, vznést stížnost k nejvyššímu správnímu soudu, byl-li odklad povolen, aniž jsou splněny zákonné podmínky.

Nový zákon nezměnil nic na zásadě, že odklad z důvodu podání stížnosti k nejv. správnímu soudu povoluje úřad žalovaný, a to k žádosti stěžovatele, a že stěžovateli přísluší právní nárok na povolení odkladu, jsou-li zákonné podmínky splněny (§ 17 zákona). Ustanovení tato jsou však doplněna novým předpisem, že odkladný účinek nastává automaticky, nerozhodí-li žalovaný úřad o podané žádosti do 60 dnů, předpokládajíc, že naříkané rozhodnutí nedotýká se práv nikoho jiného než stěžovatele.

V jednacím řádu (§ 1, dst. 2) obsažen jest pořádkový předpis, podle něhož má nejvyšší správní soud vyřídit stížnosti podané do rozhodnutí, jímž se odkladací účinek podle § 17 zákona odpírá, v pořadí přednostním. Tím bylo vyhověno požadavku vyslovenému v resoluci Národního shromáždění. Jde tu zřejmě o to, aby rozhodnutí o takovýchto stížnostech nebylo odkládáno až do rozhodnutí ve věci samé, čímž byl by právní nárok stěžovatelův na přiznání odkladacího účinku úplně zmařen. Pořádkovému předpisu jedacího řádu nelze ovšem rozuměti tak, že stížnostem proti

odepření odkladacího účinku náleží přednosti přede všemi nejstaršími stížnostmi u soudu pendentními.

Zda-li odkladný účinek nastal automaticky ve smyslu poslední věty nového textu § 17, či stojí-li tomu v cestě práva jiného účastníka řízení správního, musí se rozhodnouti v řízení vykonávacím (viz zejména druhou část správního řízení č. sb. 8/1928). Případný spor mohl by býti patrně zahájen námitkami proti příkazu k plnění podle § 96 správ. řádu. Ale také předpis § 102 správ. řádu mohl by přijíti v úvahu. Spor o to, zda naříkané rozhodnutí dotýká se práv osoby třetí, jež stojí v cestě automatickému účinku odkladacímu, bude arci nutno rozřešiti v řízení kontradiktorním. Tyto komplikace tvoří nevítaný rub novoty dobře myšlené a často účelné.

V. Dosavadní ustanovení o obligátním obsahu stížnosti (§ 18) zmírňují se potud, že naříkané rozhodnutí nemusí příště býti označeno »přesně«, t. j. úplně korektně. Napříště stačí označení zřetelné, t. j. takové, z něhož lze bez pochybností poznati, proti kterému správnímu aktu je stížnost namířena. Kdyby označení toto nebylo dostatečně zřetelné, je soud povinen vrátiti stížnost podle § 21, odst. 2 k opravě.

Ustanovení to chce čeliti přísné aliminační praksi, která někdy odmítala stížnost pro nesprávné, byť i srozumitelné označení naříkaného rozhodnutí.

Nic se nezměnilo na požadavku (§ 18, odst. 2), aby stížnostní body byly přesně uvedeny. Požadavku tomu nebylo by vyhověno, kdyby stížnost neuvedla, v čem vidí nezákonnost nebo vadu řízení naříkaného rozhodnutí. Je tedy třeba uvést i právní normu, již podle mínění stěžovatele bylo nesprávně použito, nebo již nebylo použito, ač jí použito býti mělo. Vytýká-li se vadnost řízení, není vždycky dostatečné, uvede-li se, ve kterém postupu procesním stěžovatel shledává procesní poklesek. Je radno také dovoditi, že jde o procesní vadu podstatnou, t. j. takovou, jež na obsah rozhodnutí může mít vliv. Podrobnějšího odůvodnění stížnostních bodů zákon sice nežádá, nicméně musí stížnostní body býti tou měrou individualisovány, aby soud mohl z nich poznati, v kterém směru a ve kterých mezích má naříkané rozhodnutí přezkoumávati.

VI. Důležité jest ustanovení § 26, odst. 3 a 4 zákona, kde se blíže upravuje právo strany nahlížeti do správních spisů, jež byly správním úřadem správnímu soudu předloženy. Správnímu úřadu bylo dosud v praxi přiznáváno právo vyloučiti z nahlédnutí kterékoliv části správních spisů. Správní soud v té příčině disposici žalovaného úřadu nikterak neomezoval. Podle nového ustanovení přísluší rozhodnutí o tom, do kterých ze spisů, jež byly úřadem z nahlédnutí vyloučeny, má strana nebo její zástupce právo nahlédnouti, členu soudu k tomu ustanovenému, jehož rozhodnutí je patrně konečné. Jen vyloučil-li žalovaný úřad z nahlédnutí některé spisy v zájmu obrany státu, je správní soud disposicí úřadu vázán, ledaže by šlo o spisy, do nichž mají strany právo nahlížeti podle předpisů příslušného řízení správního. O tom bude zase rozhodovati zmíněný člen soudu.

VII. Netoliko pro správní úřady, nýbrž i pro stěžovatele mají význam ustanovení šu 13, jež k podnětu vyšlému z kruhů parlamentních a technicky propracovanému Právní radou, nynějším předsedou vlády zřízenou, zavádějí v jistých mezích **obecnou závaznost** právních názorů, na nichž se správní soud ve zvlášť upraveném řízení usnesl. Novota tato vyvolána byla

tím, že některé správní úřady důsledně nedbaly ustálené judikatury nejvyššího správního soudu, čímž nutily strany k podávání stížností ve věcech mnohokrát prejedikovaných a zaplavovali soud na újmu jiných stěžovatelů celými stovkami zbytečných stížností. Formelně byly ovšem dosud úřady správní oprávněny ignorovati judikáty soudní, jež netýkaly se konkrétního případu, jímž úřad správní se právě zabýval. Než tento vytrvalý boj správy proti ustálené judikatuře správního soudu budil v občanstvu dojem právní anarchie ve státě.

Bezprostřední význam této nové instituce pro stěžovatele projevuje se v ustanovení § 40, odst. 2, podle něhož je soud povinen uložit žalovanému úřadu, aby nahradil stěžovateli náklady, jež mu vznikly z účasti v řízení před nejvyšším správním soudem (tedy i výlohy spojené se sepsáním stížnosti atd.), zrušil-li soud naříkané rozhodnutí neb opatření z důvodu, že v něm nebylo dbáno obecně závazné právní zásady, ačkoliv v době vydání rozhodnutí neb opatření uplynulo již 60 dnů od jejího uveřejnění. Zákon ovšem předpokládá, že stěžovatel vznesl návrh na přisouzení náhrady nákladů spolu s výpočtem částky, kterou požaduje. (§ 31, odst. 1 jedn. ř.)

Proti žalovanému úřadu mohou býti vítěznému stěžovateli přisouzeny náklady řízení ještě ve dvou dalších případech uvedených v § 40, odst. 4 a 5 a to v prvním případě fakultativně, v druhém případě obligátně. Zhruba řečeno, míří tato ustanovení proti šikáně se strany správních úřadů.

VIII. Není novinkou, že podlehlému stěžovateli může nejvyšší správní soud uložit (§ 40, odst. 1), aby nahradil žalovanému úřadu, straně spolužalované a zúčastněné náklady, jež jim vznikly účastí v řízení soudním. Od dosavadního textu § 40 liší se ustanovení toto jen potud, že se vztahuje nejen na zamítnutí, nýbrž i na odmítnutí stížnosti, vyjma případ aliminate, a že se v něm výslovně mluví o náhradě nákladů vzešlých žalovanému úřadu, straně spolužalované a straně zúčastněné, což se ostatně podle dosavadního znění zákona rozumělo samo sebou. Má-li neustávající příval stížností k nejvyššímu správnímu soudu, zejména stížností, jež netýkají se vážných zájmů stěžovatelů, býti účinněji zabrzděn, nezbude než používatí tohoto předpisu co nejprísněji, neboť ustanovení druhého dílu zákona o poplatcích v řízení před nejvyšším správním soudem, jimiž dosavadní neobyčejně nízké poplatky kolkové byly jen mírně zvýšeny, nejsou podle dosavadních zkušeností způsobilá, aby stěžovatele zdržovala od podávání stížností ve věcech nevelkého významu. Vídeňský správní soud opětovně přisuzoval útraty nejen zúčastněným stranám, nýbrž přiznával i žalovanému úřadu nárok náhradu nákladů, požadoval-li úřad na př. náhradu nákladu za sepsání odvodního spisu, náhradu výloh účasti zástupce žalovaného úřadu při veřejném ústním líčení a pod. Bude tedy záležitosti také na správních úřadech, aby soudu umožnily přísné používání tohoto nákladového předpisu, který je jedním z oněch drobných prostředků, jimiž může pracovní břímě nejvyššího správního soudu býti zmírněno v zájmu všech oněch četných stěžovatelů, kteří dovolávají se soudní ochrany ve věcech velmi vážného a někdy existenčního významu.

Těmito poznámkami jsou vyčerpána ne sice všechna, ale přece jen nejpodstatnější ustanovení nového zákona, jež mají praktický význam pro stěžovatele a jejich právní zástupce.